

7. Локк Дж. Соч в 3 т.: Т.3. / Дж. Локк. – М.: Мысль, 1988. – С.407 – 614.
8. Кондильяк Э.Б. Сочинения в 3 т.: Т.1 Опыт о просождении человеческого знания. Пер. с фр. В.М. Богусловского / Э.Б. Кондильяк. – М.: Мысль, 1980. – 334 с.
9. Кондильяк Э.Б. Сочинения в 3 т.: Т.2. Трактат о системах. Пер. с фр. В.М. Богусловского / Э.Б. Кондильяк. – М.: Мысль, 1982. – С.5 –188.
10. Філософський енциклопедичний словник. – К.: Абрис, 2002. – 583 с.
11. Цофнас А.Ю. Теория систем и теория познания / А.Ю. Цофнас. – Одесса: Астро Принт, 1999. – 308 с.
12. Keckermann B. Praecognitorum philosophicorum libri duo naturam philosophiae explicantes, et rationem ejus tum docendae, tum discendae monstrantes. – Hanoviae: G. Antonii, 1612.

Проанализировано глубинные философские позиции в аспекте получения системы знаний в результате функционирования методической системы обучения и теории взаимозависимости эффективной методической системы и основательных системных знаний; произведено объяснение философской основы развития понятия знаний как системы, проиллюстрировано философское решение проблемы причинно-следственных отношений в дихотомии «методическая система обучения – система знаний».

Ключевые слова: философская научная база, система знаний, функциональность методической системы, система обучения, результат обучения как деятельности.

Scientific research is devoted to the elucidation of the problem of a system of knowledge as a result of the functioning of the methodical system of training. The purpose of the research is to analyze the deep philosophical positions in the aspect of obtaining a system of knowledge as a result of the functioning of the methodical system of studying and the theory of interdependence of an effective methodological system and the thoroughness of systematic knowledge. One of the tasks is to find out the philosophical foundations of the development of the concept of knowledge as a system, illustrating the philosophical solution of the problem of causal relationships in dichotomy «methodical system of learning - the system of knowledge». The author is convinced that philosophical doctrine is the basis of the development of any scientific field, including methodical. There is an analysis of philosophical views on the problems of Aristotle's pedagogy, the doctrine of the system as an instrument for achieving of the result by B.Keckerman, opinion about the relationship between the system-instrument and the system-result by E. Candilliak, the theory of the system of knowledge of the philosophers of the Enlightenment (F. Beckon, D. Diderot, H. Wolf, I. Gerder, K. Helvetsii, P.Golbach). Philosophical understanding of the content, structural and instrumental aspects of the knowledge component of the methodical system are subjected to analysis. The system of knowledge is considered as the result of targeted activities, as well as the basis for acquiring practical skills. A profound analysis of the philosophical base allowed the author to reach the following conclusions: the system of knowledge is the result of the introduction of a methodological system; providing a well-organized and perfect methodological system can obtain an orderly system of knowledge; the systematic knowledge, acquired over a certain period of time, is an element in the general chain of systems of knowledge, therefore the designed methodical system must ensure the continuity of the knowledge component of the learning activity; thorough systematic knowledge must be focused on practical application and gaining experience.

Key words. Philosophical scientific base, the system of knowledge, functionality of the methodical system, system of training, the result of an educational activity.

УДК 378.001

Кондур Оксана Созонівна,

кандидат фізико-математичних наук, доцент,

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», м. Івано-Франківськ

РОЛЬ СТРАТЕГІЧНОГО ОСВІТНЬОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ДЛЯ РОЗВИТКУ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Провідні вищі навчальні заклади розглядають планування як процес, що ґрунтується на аналізі соціальної місії закладу, зовнішніх і внутрішніх умов його діяльності для досягнення визначених цілей. Результативність стратегічного управління ВНЗ залежить від врахування внутрішнього потенціалу та ризиків зовнішнього середовища для визначення реального рівня конкурентоспроможності закладу. Універсальним методом вивчення внутрішнього середовища ВНЗ для надання адміністрації інформації, необхідної для вибору стратегії, є SWOT-аналіз. Інструментом, призначеним для виявлення аспектів зовнішнього середовища, які можуть вплинути на стратегію ВНЗ, є PEST-аналіз. У статті виконано SWOT-аналіз та PEST-аналіз для конкретного ВНЗ і зроблено стратегічні висновки.

Ключові слова: освітній менеджмент, стратегічний менеджмент, управління вищим навчальним закладом, SWOT-аналіз, PEST-аналіз.

Постановка проблеми. Освіта і наука глибоко інтегровані в економіку, суспільне життя. Їх рівень істотно впливає на можливість сталого розвитку як окремої країни, так і світового співтовариства загалом. Тому основною метою Болонського процесу визначено зробити європейську освіту конкурентоспроможнішою, динамічнішою, здатною забезпечувати стійке зростання, зайнятість населення та соціальну єдність суспільства. Виконання цього завдання вимагає ефективного освітнього менеджменту.

Освітній менеджмент – це вид управлінської діяльності, який складається із сукупності засобів, методів та форм впливу на особистості та колектив з метою ефективного функціонування освітньої галузі. Будь-яка система управління складається із локальних підсистем управління, однією із яких є стратегічний менеджмент.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми освітнього менеджменту у своїх роботах розглядають відомі фахівці

педагогічної, психологічної та економічної наук. Впровадження основ стратегічного управління у системі освіти досліджували В.Андрущенко, Т.Боголіб, М.Володькіна, Ю.Гончаров, М.Денисенко, Г. Єльнікова, С.Захарін, І.Ігнат'єва, І.Каленюк, В.Луговий, А.Наливайко, С. Натрошвілі, В.Пастухова, М.Степко, І.Тарасенко, Л.Федулова, З.Шершньова, Л.Шульгіна та ін. Питання оптимізації діяльності ВНЗ удосконаленням освітнього менеджменту розглядали В.В. Олійник, В.П. Симонов, Л.М. Карамушка, Л. Калініна, О.М. Капітанець та ін.

Мета статті. У наш час вищий навчальний заклад (ВНЗ) повинен витримати удари кризових явищ у країні, адаптуватись до нових перетворень у державі, оновлюватись, удосконалюватись, модернізуватись. Обґрунтуємо, що вміє використання методів стратегічного управління, в процесі якого формулюється місія функціонування закладу, проектується та реалізується його основна стратегія, забезпечує оптимізацію функціонування ВНЗ.

Результати дослідження. Сучасний ВНЗ є

високодиференційованою організацією, що займається виробництвом різнопланових економічних благ. ВНЗ надає освітні послуги (здійснює навчання, перекваліфікацію, підвищення кваліфікації), послуги з управлінського консультування, наукового обслуговування, готує навчальну, наукову та методичну літературу, організовує та проводить наукові та експертні дослідження, здійснює діяльність із організації проживання, громадського харчування, надання комунальних та комерційних послуг. Як відзначає М.Матвій: «...визначити кінцевий результат діяльності вищих навчальних закладів досить важко через специфіку вищої школи, її кінцеві результати втілюються в зміну якісних властивостей індивіда. Вони носять комплексний характер і відображають тісний взаємозв'язок результатів роботи працівників навчального закладу з впливом інших чинників, не пов'язаних з ефективністю функціонування вищих навчальних закладів» [1, с.13].

У провідних навчальних закладах світу планування розглядають як процес, який ґрунтується на аналізі соціальної місії ВНЗ, зовнішніх і внутрішніх умов діяльності для досягнення визначених цілей. Як правило, стратегічний план ВНЗ охоплює тривалий період, 5-10 років, однак він корегується щорічно, щоб врахувати зміни в зовнішніх і внутрішніх умовах функціонування, зберігаючи головні цілі.

Механізм стратегічного управління діяльністю ВНЗ складається з таких етапів:

- 1) етап стратегічної діагностики, який полягає у аналізі мікро- та макросередовища ВНЗ;
- 2) етап стратегічного планування, під час якого формуються стратегічні цілі ВНЗ, вибирається стратегія розвитку ВНЗ, розробляються та оцінюються стратегічні альтернативи, формується концепція розвитку ВНЗ, розраховуються напрямки політики ВНЗ у стратегічних сферах;
- 3) етап реалізації стратегій, на якому відбувається планування, організація та мотивація;
- 4) етап контролю та регулювання, під час якого проводиться моніторинг та контроль реалізації стратегічних рішень, оцінка ефективності реалізації стратегічних рішень, регулювання діяльності за виявленими відхиленнями, розробка корегуючих дій.

Результативність стратегічного управління ВНЗ залежить від урахування внутрішнього потенціалу та ризиків зовнішнього середовища. Детальне вивчення внутрішнього середовища ВНЗ має на меті визначення реального рівня його конкурентоспроможності в результаті зіставлення відповідних факторів зовнішнього і внутрішнього середовища. На цьому етапі потрібно отримати відповідь на питання про те, що потрібно зробити, щоб діяльність ВНЗ була повністю адаптована до динамічного розвитку зовнішнього середовища.

Універсальним методом вивчення внутрішнього середовища ВНЗ для надання адміністрації інформації, необхідної для вибору стратегії, є SWOT-аналіз. Його сутність полягає в розділенні чинників і явищ, що впливають на функціонування й розвиток ВНЗ, на чотири категорії: strengths (сильні сторони), weaknesses (слабкі сторони), opportunities (можливості) і threats (загрози). Внаслідок проведеного SWOT-аналізу визначаються цілі діяльності ВНЗ і розробляється стратегія.

SWOT-аналіз полегшує зіставлення зовнішніх загроз та можливостей із внутрішніми слабкостями і силами ВНЗ та включає три основні етапи: 1) виявлення переліку факторів, що характеризують внутрішнє й зовнішнє середовище об'єкта; 2) оцінка й ранжування виявлених факторів; 3) формулювання стратегій розвитку на основі перетинів пар факторів SWOT.

Покажемо цю процедуру на прикладі здійсненого SWOT-аналізу Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (ПНУ). Проведені дослідження дозволяють сформулювати конкретний перелік слабких і сильних сторін ПНУ, а також загроз і можливостей (таблиця 1).

Наступним етапом є побудова SWOT-матриці, в якій ліворуч будуються розділи сильних і слабких сторін, а у верхній частині – розділи можливостей і загроз. На перетині розділів утворюються чотири поля: 1) сила і можливості; 2) сила і загрози; 3) слабкість і можливості; 4) слабкість і загрози. За кожним з полів шляхом перехресного порівняння кожної сильної та слабкої сторони з кожною можливістю та загрозою стає можливим встановити синергетичний ефект від можливого поєднання факторів. Якщо ефект існує, то можна розробити стратегію по максимально кращому варіанту синергії.

Таблиця 1.

Фактори, що характеризують внутрішнє і зовнішнє середовище функціонування ВНЗ

Характеристики внутрішнього середовища	
I. Сильні сторони (STRENGTHS-S)	II. Слабкі сторони (WEAKNESSES -W)
Наявність чітко сформульованих місії і цілей діяльності	Відсутність мотиваційних механізмів наукової діяльності
Відкриття нових спеціальностей з урахуванням розвитку галузевих перспектив	Недостатнє матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу
Наявність аспірантури, докторантури, спеціалізованих вчених рад із захисту дисертацій	Неефективна система середньої ланки управління
Сильна матеріально-технічна база	Недостатній рівень фінансування
Високий рівень наукового потенціалу	Ігнорування вимог ринку праці при підготовці фахівців
Хороша репутація	Вузький спектр освітніх продуктів
Використання інноваційних освітніх технологій	Незадовільна якість навчально-освітніх програм
Налагоджені міжнародні науково-освітні зв'язки	Брак комп'ютерних технологій та погане методичне забезпечення навчального процесу
Характеристики зовнішнього середовища	
I. Можливості (OPPORTUNITIES – O)	II. Загрози (THREATS –T)
Вихід на нові сегменти ринку	Поява зарубіжних конкурентів
Розширення напрямків підготовки фахівців	Економічна ситуація в країні
Отримання портфеля держзамовлень на підготовку спеціалістів	Відсутність держаної стратегії розвитку освітньої сфери

Продовження таблиці 1

Автономність ВНЗ	Зниження інвестицій в НДДКР
Залучення інвесторів та меценатів до фінансування	Зміна ситуації на ринку праці
Зарубіжні партнерські зв'язки	Несприятлива демографічна ситуація
Використання сучасних інформаційних технологій в навчальному процесі	Відсутність високотехнологічних виробництв у регіоні як бази для навчальної практики
Вихід на міжнародний рівень	Зниження якості довузівської підготовки

Щоб знизити трудомісткість пошуку зв'язків між факторами, доцільно відмовитися від простого перебору всіх комбінацій на користь пошуку зв'язків між обмеженим набором значущих чинників. З метою визначення вагомості кожного фактора, імовірності появи можливостей і загроз, а також інтенсивності сильних і слабких сторін проведено їх зважену бальну оцінку:

– у кожному блоці таблиці SWOT-аналізу визначено однакову кількість факторів і оцінено їх за ступенем важливості у функціонуванні ВНЗ;

– дано оцінку (експертним методом) по п'ятибальній шкалі кожній тенденції з погляду її впливу на освітній заклад;

– визначено сумарну оцінку кожного блоку факторів (таблиця 2).

Загальна сумарна оцінка кожного блоку факторів вказує на міру їх впливу на роботу ВНЗ. Загальна сумарна оцінка сильних сторін ПНУ становить 3.55, а загроз – 2.0, що свідчить про вагомий резерв ПНУ у протистоянні загрозам зовнішнього середовища.

Отже, проведений SWOT-аналіз дає можливість

представити матрицю взаємодії сильних і слабких сторін ПНУ із можливостями та загрозами освітнього середовища в наступному вигляді (таблиця 3).

Для зіставлення можливостей ПНУ умовам ринку і узагальнення результатів SWOT-аналізу застосуємо SWOT-матрицю, яка так утворюється. На перетинах окремих складових груп факторів формуються поля, для яких характерні певні сполучення, що їх треба враховувати надалі в ході розробки стратегій певного типу: поле SO-стратегії передбачає розробку стратегій підтримки та розвитку сильних сторін закладу щодо реалізації можливостей зовнішнього середовища; поле ST-стратегії орієнтує стратегію на боротьбу із загрозами за допомогою використання внутрішніх резервів; поле WO-стратегії спрямовує дії закладу на використання можливостей для подолання слабких сторін його внутрішнього потенціалу; поле WT-стратегії передбачає розробку такої стратегії, яка б дала змогу закладу не тільки зміцнити свій потенціал, а й відвернути можливі загрози у зовнішньому середовищі.

Таблиця 2.

Зважена бальна оцінка факторів внутрішнього та зовнішнього середовищ ВНЗ

Стратегічні фактори впливу	Ваговий коефіцієнт	Бальна оцінка	Сумарна оцінка
Сильні сторони (STRENGTHS - S)			
Наявність чітко сформульованих місії і цілей діяльності	0,1	4	0,4
Відкриття нових спеціальностей з урахуванням розвитку галузевих перспектив	0,2	3	0,6
Наявність аспірантури та докторантури, спеціалізованих вчених рад із захисту дисертацій	0,1	4	0,4
Сильна матеріально-технічна база	0,05	3	0,15
Високий рівень наукового потенціалу	0,2	4	0,8
Хороша репутація	0,05	4	0,2
Використання інноваційних освітніх технологій	0,2	3	0,6
Налагоджені міжнародні науково-освітні зв'язки	0,1	4	0,4
Всього	1		3,55
Слабкі сторони (WEAKNESSES - W)			
Вузький спектр освітніх продуктів	0,05	2	0,1
Недостатній рівень фінансування	0,1	4	0,4
Неефективна система управління	0,2	1	0,2
Недостатнє матеріально-технічне забезпечення процесу освіти	0,1	3	0,3
Ігнорування вимог ринку праці при підготовці фахівців	0,2	1	0,2
Відсутність мотиваційних механізмів наукової діяльності	0,15	2	0,3
Незадовільна якість навчально-освітніх програм	0,1	1	0,1
Брак ІТ та погане методичне забезпечення навчання	0,1	2	0,2
Всього	1		1,8
Можливості (OPPORTUNITIES – O)			
Вихід на нові сегменти ринку	0,05	2	0,1
Розширення напрямків підготовки фахівців	0,15	2	0,3
Отримання портфеля держзамовлень на підготовку фахівців	0,1	2	0,2

Продовження таблиці 2

Автономність ВНЗ	0,2	4	0,8
Залучення інвесторів та меценатів до фінансування	0,2	1	0,2
Зарубіжні партнерські зв'язки	0,1	4	0,8
Використання сучасних ІТ в навчальному процесі	0,1	3	0,3
Вихід на міжнародний рівень	0,1	2	0,2
Всього	1		2,9
Загрози (THREATS –T)			
Поява зарубіжних конкурентів	0,1	2	0,2
Економічна ситуація в країні	0,1	3	0,3
Зниження інвестицій в НДДКР	0,2	2	0,4
Відсутність державної стратегії розвитку освітньої сфери	0,1	1	0,1
Зміна ситуації на ринку праці	0,2	2	0,2
Несприятлива демографічна ситуація	0,05	2	0,1
Зниження якості довузівської підготовки	0,05	2	0,1
Відсутність високотехнологічних виробництв у регіоні як бази проходження виробничої практики	0,2	3	0,6
Всього	1		2,0

Таблиця 3.

Матриця взаємодії сильних і слабких сторін ПНУ із можливостями та загрозами освітнього середовища

	Можливості – О		Загрози – Т
	Використання сучасних ІТ в навчальному процесі	Зарубіжні партнерські зв'язки	Поява зарубіжних конкурентів
Сильні сторони -S	SO- стратегії(стратегія використання сили)		ST- стратегії (стратегія усунення загроз)
Високий рівень наукового потенціалу	Забезпечення інноваційний прорив на якісно вищому рівні науково-освітньої діяльності, що передбачає досягнення критеріїв, за якими надається статус дослідницького університету.	системне проведення наукових симпозіумів, конференцій, фахових конкурсів, наукових виставок та ярмарок, постійна участь у міжнародних грантах та проектах, розширення зв'язків з науковцями України та зарубіжних країн.	органічне поєднання фундаментальних наукових досліджень, якісної викладацької діяльності, що створить передумови збереження і посилення провідної ролі та високого рейтингу ПНУ.
Використання інноваційних освітніх технологій	Реалізація концепції наскрізної комп'ютеризації навчального процесу.	Подальше розширення співробітництва із зарубіжними партнерами, зокрема збільшення програм подвійних дипломів	Забезпечення високої і стабільної якості навчального процесу відповідно до визнаних міжнародних стандартів.
Слабкі сторони -W	WO- стратегії (стратегія подолання)		WT-стратегії (стратегія захисту)
Відсутність мотиваційних механізмів наукової діяльності	Організація процесу підвищення кваліфікації викладачів в напрямку впровадження в навчальний процес інноваційно-інформаційних технологій.	Розробка і реалізація моделей стажування викладачів у поважних зарубіжних ВНЗ.	Акцент на розвиток у студентів здібностей творчого розв'язання завдань, самостійного орієнтування в інформаційних потоках, перехід до проблемно-дослідницької моделі освітньої діяльності.
Неефективна система середньої ланки управління	Створення АСУ на базі Центру ІТ з метою аналізу навчального, наукового та виховного процесів, контролю виконання рішень.	Аналіз міжнародного досвіду та реалізація практичних інструментів підвищення якості управління.	Проведення маркетингових досліджень ринку освітніх послуг з метою виявлення та завоювання нових ніш по абітурієнтах.

Зауважимо, що на сьогодні зrealізовано один з елементів блоку WO, а саме для оптимізації організації навчального процесу успішно впроваджено АСУ «Деканат».

Проте одного SWOT-аналізу для визначення стратегії недостатньо. Розглянемо ще один вид аналізу – PEST (STEP)-аналіз. Свою назву PEST-аналіз отримав від перших літер англійських слів political-legal (політико-правові), economic (економічні), sociocultural

(соціокультурні), technological (технологічні) чинники. PEST — аналіз чи метод стратегічного аналізу. Це послідовний, покроковий аналіз чинників. Він є корисним інструментом для розуміння ринку, позиції ВНЗ, його потенціалу і спрямованості діяльності. PEST-аналіз – це інструмент, призначений для виявлення аспектів зовнішнього середовища, які можуть вплинути на стратегію ВНЗ.

Використаємо спрощену форму методики проведення

PEST-аналізу:

1. Для кожної з чотирьох груп чинників оберемо часткові фактори, які, на нашу думку, найбільше впливають на ПНУ.

2. Кожен з часткових факторів оцінюємо з точки зору його впливу на навчальний заклад («+» – «позитивний»; «-» – «негативний»).

3. Підраховуються всі позитивні і негативні оцінки, що встановлені за кожною групою факторів. Якщо позитивних оцінок більше – чинник макросередовища є позитивним для ВНЗ і необхідно розробляти шляхи щодо запровадження його позитивного впливу. Якщо негативних оцінок більше – чинник

макросередовища є несприятливим для ВНЗ і необхідно розробляти шляхи щодо зниження його негативного впливу.

Проаналізуємо за допомогою PEST-аналізу ці впливові чинники (таблиця 4).

Проведений аналіз дає можливість стверджувати, що на розвиток ПНУ найбільш негативно впливають політичні та економічні чинники. Серед визначених найбільш впливові ті чинники, що отримали негативну оцінку. Це свідчить про політичну нестабільність у країні, а також низьку активність держави в сфері економічної підтримки вітчизняної освіти.

Таблиця 4.

PEST-аналіз тенденцій макросередовища, що мають істотне значення для ПНУ

Політика	Оцінка	Економіка	Оцінка
Урядова політика	+	Інфляція	-
Зміни законодавства	-	Потреби споживача	-
Посилення державного галузевого регулювання	-	Підвищення рівня платоспроможного попиту	+
Політична стабільність	+	Корупція	-
Зміни політичного курсу країни	-	Підвищення мінімального рівня зарплати	+
Відкритість освітнього простору	+	Економічна ситуація та тенденції	-
Протиріччя між усвідомленням суспільства в необхідності модернізації	-	Залишковий принцип формування бюджету освіти	-
Політичне протистояння у Верховній Раді	-	Недостатність фінансування та нерациональність використання бюджетних коштів	-
Недосконалість законодавчої бази, громадське невдоволення політикою МОН України	-	Попит та специфіка надання послуг	-
Соціум	Оцінка	Технологія	Оцінка
Демографічний стан	-	Прискорення темпів науково-технічного прогресу	-
Зміни законодавства відносно соціальних факторів	+	Невідповідність технічних засобів до потреб суспільства	-
Етнічні/ релігійні фактори	+	Мережа Інтернет	+
Базові цінності	+	Безконтрольність вибору технологій та їх реалізації	-
Соціальне розшарування суспільства	-	Недостатність інноваційно-інвестиційного досвіду	-
Значна кількість людей з вищою освітою	+	Інформація та комунікації	+
Витискання педагога із соціальної інфраструктури, низький соціальний статус	-	Потенціал інновацій	+
Споживацькі переваги	+		
Висвітлення з боку медіа-засобів діяльності ВНЗ	+		

Висновки і перспективи подальших досліджень.

Ефективність функціонування навчального закладу зумовлюється досконалістю внутрішнього середовища, що знаходить прояв у раціонально-оптимальній взаємодії всіх його елементів. Здатність закладу освіти до стабільно результативної роботи – це його діяльнісний потенціал.

Перспективу подальшої розробки шляхів удосконалення діяльності освітніх організацій вбачаємо у дослідженні проблеми розвитку та впровадження педагогічного менеджменту на рівні навчально-виховного процесу та з використанням інноваційного менеджменту.

Список використаних джерел

1. Матвій С. І. ВНЗ як складова інноваційної моделі розвитку економіки України / С. І. Матвій / [Електронний ресурс] - Режим доступу : <http://www.kbuapa.kharkov.ua>
2. Андрущенко В. П. Пріоритети розвитку освіти XXI ст. / В. П. Андрущенко // Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності. – К.: Знання України, 2000. – С. 3-11.
3. Гладченко М. М. SWOT-аналіз – складова частина стратегічного менеджменту вищих навчальних закладів в країнах ЄС / М. М. Гладченко // Педагогічні науки: зб.наук.праць. – Вип. 109. – 2013. – С.33-40.
4. Кравченко О. І. Етапи розроблення стратегії розвитку університету // О. І. Кравченко // Науковий вісник НУБПУ. Педагогіка, психологія, філософія. – К., 2015. – Вип. 208, ч. 2. – С. 128-136.
5. Кучеренко Д. Г. Стратегічні напрями розвитку сфери вищої освіти України в умовах інноваційних трансформацій / Д. Г. Кучеренко // Вища освіта. - 2014. – № 1. – С. 174-178.
6. Натрошвілі С. Г. Стратегічне управління вищим навчальним закладом: теорія, методологія, практика : монографія / С. Г. Натрошвілі. – К.: КНУТД, 2015. – 320 с.

Ведушие высшие учебные заведения рассматривают планирование как процесс, который базируется на анализе социальной миссии заведения, внешних и внутренних условий его деятельности для достижения определенных целей. Результативность стратегического управления ВУЗа зависит от учета внутреннего потенциала и рисков внешней среды для определения реального уровня конкурентоспособности ВУЗа. Универсальным методом изучения внутренней среды ВУЗа для подачи администрации информации, необходимой для выбора стратегии, есть SWOT-анализ. Инструментом, предназначенным для выявления аспектов внешней среды, которые могут повлиять на стратегию ВУЗа, есть PEST-анализ. В статье сделано SWOT-анализ и PEST-анализ конкретного ВУЗа и соответствующие стратегические выводы.

Ключевые слова: образовательный менеджмент, стратегический менеджмент, управление высшим учебным заведением, SWOT-анализ, PEST-анализ.

An educational management is a type of management activity which consists of a set of tools, methods, and forms of influence on the persons and the staff for the effective functioning of the educational branch. Any management system consists of local control subsystems, one of which is strategic management. Purpose. The strategic management provides the optimization of the functioning of higher educational establishments. The importance of skillful using of its methods is fully proved. Methods. General scientific methods of cognition, methods of management theory, methods of induction and induction, methods of analysis and synthesis. Results. In the developed educational establishments in the world, the planning is examined as a process which is based on the analysis of the social mission of higher educational establishments (HEE), external and internal conditions of activity for the achieving of the identified goals. The effectiveness of strategic management of HEE depends on taking into account internal potential and risks of the environment. The detailed study of the internal environment of HEE aims to determine a real level of its competitiveness in the result of matching the relevant factors of the external and internal environment. It is here that we need to get an answer to the question of what should be done for the activity of HEE to be fully adapted to the dynamic development of the environment. The SWOT-analysis is a universal method for studying the internal environment of HEE it also gives the information to the administration which is needed to be selected as a strategy. Let's consider also PEST-analysis. This is a consistent, step-by-step analysis of factors. It is a useful tool for the market understanding, the positions of HEE, its potential and directed activity. PEST analysis is a tool designed to identify aspects of the environment that can affect the strategy of HEE. Originality. SWOT-analysis is done and PEST-analysis for a particular HEE and strategic conclusions are made. Conclusion. The effectiveness of the functioning of the educational establishment is determined by the perfection of the internal environment, which finds the manifestation in the rationally optimal interaction of all its elements. The ability of the educational establishment to operate successfully is a potential of its activity.

Key words: educational management, strategic management, management of HEE, SWOT-analysis, PEST-analysis.

УДК 37.013

Мочан Тетяна Михайлівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Мукачівський державний університет, м. Мукачево

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ПРЕВЕНТИВНОГО ВИХОВАННЯ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

У статті розглядаються проблеми превентивного виховання та його значення для процесу формування особистості. На сьогодні сучасне суспільство переживає серйозні труднощі, що викликані кризовими явищами, притаманними як українському суспільству, так і в цілому. Це зумовило до розгляду концептуальних засад досліджуваного питання.

Ключові слова: превентивне виховання, дезадаптація підліткового покоління, функції превентивного виховання.

Постановка проблеми. Сучасне суспільство потребує нагальних і кардинальних змін з питання превентивного виховання підліткового покоління як випереджаючого та запобігального процесу виникнення проявів деструктивної та антисуспільної поведінки, негативних соціальних настроїв.

Вивчення й аналіз теорії та практики превентивного виховання дають змогу констатувати, що дане питання вкрай актуальне і значною мірою зумовлене потребами суспільства, оскільки правильна поведінка особистості формується в складних соціально-культурних умовах екологічних і політичних суперечностей, невідновленості соціальних процесів, кримінального оточення. Головною причиною виникнення відхилень у формуванні особистості, скоєння правопорушень, ведення аморального способу життя є неблагополучні умови життя дітей, у відсутності правильних виховних впливів, позитивних прикладів для наслідування.

Мета статті: аналіз базових наукових підходів у системі превентивного виховання підліткового покоління та встановлення їх ролі у профілактиці асоціальної поведінки особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні дослідження актуальних питань превентивного виховання здійснюються в галузі педагогіки, психології, соціології, філософії, дефектології, медицини.

Превентивна педагогіка широко використовує результати науковців, що займаються вивченням поведінки неповнолітніх, схильних до порушення процесу соціалізації, вивчає психологічні передумови асоціальних дій, особистісні особливості і психолого-педагогічну підтримку дезадаптованих дітей і підлітків, попередження порушення процесу соціалізації неповнолітніх в сім'ях які відносяться до групи ризику, попередження педагогічної занедбаності учнів у навчальних закладах, роль неформальних підліткових криміногенних груп і десоціалізації неповнолітніх і способом нейтралізації їх впливу.

Зокрема, науковці І. Козубовська, В. Оржеховська, В. Терещенко, Т. Титаренко, Т. Федорченко досліджують проблему профілактики девіантної поведінки неповнолітніх. Соціально-педагогічний аспект роботи з батьками учнів із неблагополучних

сімей є науковими інтересами Т. Алексеєнко, О. Гуляр, О. Максимович, В. Приходько. Теоретико-методологічні засади превентивного виховного середовища загальноосвітніх навчальних закладів, організаційно-педагогічні умови до його формування, партнерську взаємодію у формуванні превентивного виховного середовища є у центрі уваги О. Єжової, С. Кириленко, В. Кириченка, Т. Кравченко, В. Муромець, В. Нечерда, В. Оржеховської, В. Приходько, Л. Рондяк, Т. Тарасової, Т. Федорченко. Напрями до формування толерантного суспільства в рамках шкільної освіти досліджує Н. Орловська. Стратегії, технології та моделі взаємодії навчального закладу і сім'ї розглядають В. Кириченко, Г. Ковганич, В. Оржеховська.

Аналіз низки наукових джерел дозволяє, насамперед, говорити про увагу багатьох учених до проблеми превентивного виховання в педагогічній галузі як такої, що зумовлена потребами суспільства у попередженні порушень процесу соціалізації, негативних та асоціальних проявів у поведінці дітей та підліткового покоління. В. Приходько здійснено наукові розвідки з питань підготовки майбутніх педагогів до превентивного виховання дітей із неблагополучних сімей, узагальнено провідні концептуальні положення щодо сутності, мети, змісту, форм та методів превентивного виховання, визначено місце превентивної діяльності в сучасній системі педагогічної практики [5]. Л. Рондяк у своїх дослідженнях обґрунтовує організаційно-методичні умови вдосконалення процесу превентивного виховання учнів початкових класів (удосконалення змісту, форм і методів превентивного виховання учнів у контексті їхньої життєвої компетентності, здійснюваного у навчально-виховному процесі початкової школи й позашкільній роботі; застосування інтерактивних технологій у превентивній роботі з молодшими школярами (здоров'язберігаючих, проектних, технологій організації самоврядування, превентивної виховної роботи в мікрогрупах постійного складу, колективної творчої справи); здійснення системної підготовки вчителя (у тому числі майбутнього) до превентивного виховання учнів початкових класів), дотримання яких дає змогу комплексно впливати на формування життєво компетентної особистості учня, вчасно попереджувати негативні